

УДК 378.147:796

DOI: 10.12958/2227-2844-2020-1(332)-202-212

Щербиніна Марина Борисівна,

доктор медичних наук, професор; професор кафедри загальної медицини з курсом фізичної терапії Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, м. Дніпро, Україна.

scherbinina@ua.fm

<https://orcid.org/0000-0002-2358-5406>

Глоба Тетяна Анатоліївна,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, старший викладач кафедри фізичного виховання та спорту Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, м. Дніпро, Україна.

Tatyana.Globa05@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-3442-4250>

**ПІДХОДИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Науковці відмічають існування низки проблем в організації фізичного виховання у закладах вищої освіти України. Діюча на сьогодні система фізичного виховання у закладах вищої освіти України недостатньо ефективна для підвищення рівня фізичної підготовленості, здоров'я, професійно важливих психофізіологічних якостей та залучення значної кількості студентів до систематичних занять. Традиційна форма занять з фізичного виховання, що не враховує мотиваційних пріоритетів студентів до видів рухової активності, призводить до зниження зацікавленості студентів процесом фізичного виховання та призводить до формального відбування навчальних занять з цього предмету (Андреева & Кенсицька, 2017; Андреева & Катерина, 2014).

Стратегією реформування вищої освіти України передбачено створення привабливої та конкурентоспроможної національної системи вищої освіти. В той же час, необхідно відмітити, що на фоні реформування системи освіти в Україні, яка характеризується найбільш стрімкими темпами розвитку, на сьогодні, однією з найбільш гострих, складно розв'язуваних залишається проблема реновації освіти в галузі фізичної культури і спорту. Впровадження європейських стандартів підготовки студентів вимагає від керівництва закладів вищої освіти модернізації всієї системи навчання, у тому числі і переосмислення ролі дисципліни «Фізичне виховання» (Темченко & Ковтун & Мальцева, 2016; Темченко, 2015). Закон України «Про вищу освіту», що набув чинності у 2014 році, відкрив нові горизонти для реалізації ініціатив у сфері фізичної культури, спрямованих на підвищення якості вищої

освіти, невід'ємними складовими якої є розвинений студентський спорт, культура рухової активності та навички здоров'язбереження. На сьогодні у проєктах стандартів закладів вищої освіти відсутня компетентність, яка передбачає збереження здоров'я студентської молоді на основі використання різних видів та форм рухової активності. Як наслідок, дисципліну «Фізичне виховання» поступово із блоку нормативних було переведено у блок вибіркових, а у деяких закладах вищої освіти і зовсім скасовано (Закон України, 2014).

Як зазначається у дослідженнях у більшості випадків планування занять з фізичного виховання залежить від розуміння керівників закладів вищої освіти у необхідності збереження здоров'я студентів. На думку В. Приходька, це призводить до зміни статусу дисципліни «Фізичне виховання» у ЗВО на статус факультативу з необов'язковим відвідуванням занять, відсутності контролю за виконанням вимог та нормативів, недосконалістю навчальних програм, які жодним чином не враховують особливості майбутньої професійної діяльності, рівень рухової підготовленості, інтереси та потреби студентської молоді (Приходько, 2004).

Аналіз останніх публікацій показав, що вивчення підходів до організації процесу фізичного виховання студентів закладів вищої освіти є предметом численних досліджень таких науковців, як: О. Андрєєвої, В. Бойко, І. Випасняк, М. Дутчак, У. Катерини, В. Кашуби, І. Кенсицької, Н. Москаленко, В. Приходько, О. Садовського, В. Темченко, В. Тимошенко, П. Ткаченко, С. Трачук, С. Футорного та ін.

Мета роботи – проаналізувати підходи до підвищення ефективності процесу фізичного виховання студентської молоді закладів вищої освіти.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використовувалась низка методів дослідження. Зокрема, аналіз науково-методичної літератури, педагогічне спостереження, а також проведено експертне оцінювання за методом переваги (ранжування).

Аналіз практичної роботи з організації фізичного виховання, проведений В. Бойко засвідчив, що у більшості навчальних закладів недостатньо застосовуються ефективні форми роботи з охорони здоров'я молодого покоління, мало використовується їх потенційні можливості для збереження і зміцнення здоров'я студентів. Процес збереження та зміцнення здоров'я студентів має фрагментарний, часто формальний характер, використовуються лише традиційні засоби виховання. Вищезазначені недоліки є причиною низької якості навчально-виховного процесу фізичного виховання студентської молоді (Бойко, 2017).

На думку фахівців найсуттєвішим недоліком сучасної системи фізичного виховання студентів є те, що вона не стимулює вихованців до занять фізичними вправами, не сприяє формуванню в них прагнення до самостійного надбання знань та вмінь у сфері фізичної культури, не виховує активних суб'єктів діяльності. Науковці вказують на те, що ігнорування законодавчих документів, спрямованих на розвиток фізичного виховання у закладах вищої освіти України, сьогодні стало причиною

того, що на загальнонаціональному рівні спостерігається стійка тенденція до погіршення фізичного стану молоді та неготовності сучасних випускників повноцінно виконувати професійну діяльність. Ситуація, що склалася, вимагає радикальних змін у методичному та організаційному забезпеченні цієї галузі (Завидівська & Ополонець, 2010).

У зв'язку з реорганізацією освітнього процесу в закладах вищої освіти України основним критерієм для збереження навчальної дисципліни «Фізичне виховання» стає залученість студентів до регулярних занять фізичною культурою і спортом (Ткаченко, 2016).

Відповідно до листа Міністерства освіти і науки України № 1/9-454 від 25 вересня 2015 року щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах передбачено унормування питань проведення науково-педагогічними працівниками кафедр фізичного виховання занять з різноманітних форм залучення студентів до спеціально організованої рухової активності. Згідно рекомендацій Міністерства освіти і науки України з метою забезпечення викладання фізичного виховання у закладах вищої освіти на належному рівні запропоновані базові моделі для вирішення цього питання або різні форми їх поєднання. До них відносяться такі:

- секційна: створення широкої мережі як спеціалізованих спортивних, так і загальнооздоровчих секцій, гуртків, клубів, які працюють за фіксованим розкладом у вільний від основних навчальних занять час (наприклад, у другу зміну для студентів, які мають навчальні заняття в першій половині дня);

- професійно орієнтована: розроблення низки комплексних програм з фізичного виховання, які прямо орієнтовані на особливості майбутньої професії (вчитель, лікар, офісний працівник, програміст тощо). Альтернативними варіантами відвідування таких програм можуть бути суто спортивні секції, військово-прикладні секції (з орієнтуванням як юнаків, так і дівчат на досягнення вимог до вступу на програми військової підготовки), військово-медична підготовка з елементами загально-фізичної підготовки;

- традиційна: збереження фізичного виховання в якості обов'язкової дисципліни з нарахуванням за неї кредитів, виставленням заліків та включенням до розкладу занять з наданням студентам можливості як відвідувати заняття з групою, так і займатись індивідуально в спортивних секціях та оздоровчих гуртках, клубах, програмах тощо на їх вибір;

- індивідуальна: закріплення за кожним студентом працівника кафедри фізичного виховання чи іншого спеціалізованого підрозділу, який виконує роль тьютора з питань оздоровлення та фізичного розвитку, рекомендує певні види фізичної активності (як організовані, так і самостійні), розробляє індивідуальну програму фізичного розвитку, у т.ч. спортивні та оздоровчі секції, гуртки, клуби, а можливо і лекторії зі збереження здоров'я, планування родини тощо. Дві-три обов'язкові зустрічі з студентом впродовж навчального року дозволять більш м'яко мотивувати студента до фізичної активності (Рекомендації щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах, 2015).

Зміни, які відбуваються в освіті є необхідністю і відображенням тих процесів, що виникають у соціумі і є об'єктивними причинами для певних змін у її структурі та змісті (Тимошенко & Бобилева, 2013; Футорний, 2015).

Найсуттєвішим недоліком сучасної системи фізичного виховання студентів є те, що вона не стимулює вихованців до занять фізичними вправами, не сприяє формуванню в них прагнення до самостійного надбання знань та вмінь у сфері фізичної культури, не виховує активних суб'єктів діяльності. Вивчення підходів до організації процесу фізичного виховання студентів закладів вищої освіти є предметом численних досліджень, оскільки існуючий стан організації фізичного виховання студентів, на думку багатьох фахівців, не відповідає сучасним вимогам і стандартам якості професійної освіти і реалізується, як правило, на директивному рівні за традиційними підходами, які недостатньо враховують індивідуальні особливості та схильності студентів.

У рекомендаціях з організації фізичного виховання у закладах вищої освіти наголошується також на можливості застосовування різного роду стимулів для активної участі студентів денної форми навчання у заняттях фізичним вихованням. Керівництво вищих навчальних закладів може застосовувати, зокрема: рейтинг, стимул, змагання, сертифікати та кваліфікації, медійна підтримка (Рекомендації щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах, 2015).

З метою розробки рекомендацій щодо модернізації системи фізичного виховання студентської молоді нами було проведено опитування серед керівників кафедр фізичного виховання провідних закладів вищої освіти України. У дослідженні прийняло участь 15 осіб, серед яких 6 кандидатів та 9 докторів педагогічних наук та наук з фізичного виховання та спорту.

Встановлено, що середньостатистичний стаж експертів склав (23,8 років). Розподіл учасників експертизи за стажем показав, що переважна більшість опитуваних, залучених до експерименту, яка склала 80% (n=12), мала стаж роботи у ЗВО понад 20 років, а решта 20% (n=3) працювали у ЗВО від 10 до 20 років.

Виявлено, що 86,7% (n=13) експертів процес фізичного виховання студентів у ЗВО вважають недостатньо ефективним і лише 13,3% (n=2) переконані, що цей процес є частково ефективним. Натомість діючі підходи щодо організації та забезпечення процесу фізичного виховання у ЗВО відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 25 вересня 2015 року № 1/9-454 «Щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах» 80% (n=12) не вважають відповідними.

Аналіз отриманих результатів дозволив встановити, що всі 100% (n=15) учасників опитування сходяться у думці, згідно з якою пріоритетною формою залучення студентів до занять з фізичного виховання є обов'язкові заняття з фізичного виховання, які включені до навчального плану, проводяться за затвердженим розкладом відповідно до програми з фізичного виховання та передбачають форми контролю у вигляді заліку. При цьому вибір спрямованості фізичного виховання

здійснюється відповідно до варіативних модулів, з урахуванням інтересів студентів, регіональних, географічних умов, матеріально-технічного забезпечення та традицій ЗВО. Окреслюючи педагогічні та методичні умови, які визначають ефективність даної форми фізичного виховання, експерти зазначили, що виключно обов'язкові заняття зі студентами можуть вирішити усі завдання, які пред'являють до фізичного виховання. Крім того, в такому випадку є можливість у ЗВО створити такий колектив працівників сфери фізичного виховання і спорту, де науково-педагогічні працівники окрім суто проведення занять з фізичного виховання, виконуватимуть функції з організації позааудиторної діяльності (секційна робота, тренування збірних команд ЗВО, проведення внутрішніх змагань та інше). В іншому випадку, як показує досвід експертів, спортивна робота в ЗВО не проводиться, оскільки інших посад, які обіймають працівники, що можуть виконувати дані функції (тренери, інструктори та інші) у штатному розкладі ЗВО не існує.

На другому місці з-поміж форм залучення студентів до занять з фізичного виховання, з точки зору експертів, є заняття з фізичного виховання, які передбачені, як вибіркового компонента навчального плану, вибір яких здійснюється за бажанням студента. У даному випадку експерти зауважили, що чесний вибір виду рухової активності – це запорука ефективності залучення студентів до занять з фізичного виховання.

Факультативні заняття, які обирають студенти відповідно до своїх інтересів з метою поглиблення знань з основ здоров'я, основ спортивного та оздоровчого тренування, які доповнюють обов'язкові заняття з фізичного виховання, за твердженнями експертів, будуть ефективними виключно як доповнення до обов'язкових занять з фізичного виховання.

Як показало опитування, змагальні форми залучення студентів до фізичного виховання, що передбачають розробку та затвердження системи змагань та підготовки до них, серед студентів одного закладу вищої освіти, та між різними закладами, та проведення заочних змагань, челенджів, флеш-мобів та інших форм змагальної діяльності з використанням всеукраїнської інтернет-платформи на базі сайту комітету з фізичного виховання та спорту МОН України без наявності науково-педагогічних працівників і тренерів впроваджувати неможливо. Отже, у даному випадку, потрібно ввести нові посади у ЗВО.

Секційні заняття, що передбачають створення широкої мережі як спеціалізованих спортивних, так і загальнооздоровчих секцій та секцій рекреаційної спрямованості, які працюють за фіксованим розкладом у вільний від основних навчальних занять час, здійснюються науково-педагогічними працівниками кафедри та передбачають добровільну участь студентів, відповідно до їх уподобань та інтересів, а вибір спрямованості занять здійснюється відповідно до варіативних модулів, студенти можуть обирати декілька видів рухової активності – таку пропозицію експерти сприйняли як дуже ефективну. Однак, на їх думку, створення такої кафедри в ЗВО не передбачається, оскільки навчальне навантаження науково-

педагогічним працівникам розраховується тільки за проведення академічних занять, які включені в загальний розклад основних навчальних занять, а за позааудиторну роботу в ЗВО навантаження не нараховується.

На жаль, за переконанням експертів, те ж саме стосується і такої форми залучення студентів до рухової активності як індивідуальні форми – заняття руховою активністю у вільний від навчання час у фітнес-клубах, спортивних клубах поза межами ЗВО; самостійні заняття з використанням методичної допомоги науково-педагогічних працівників кафедри фізичного виховання кафедри закладу вищої освіти, які особисто закріплюється за кожним студентом, та виконують роль тьютора з питань оздоровлення, організації рухової активності.

Більш детальне вивчення форм залучення студентів до фізичного виховання, фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності показало, що 73,3% (n=11) експертів з поміж представлених форм пріоритетною вважають обов'язкові заняття з фізичного виховання, які включені до навчального плану, а 26,7% (n=4) – секційні заняття з різних видів спорту, що здійснюються під керівництвом кафедри фізичного виховання. Відповідно до узгодженої думки експертів, найбільш ефективна форма залучення студентів до рухової активності – це обов'язкові заняття з фізичного виховання, які включені до навчального плану, на другому місці – секційні заняття з різних видів спорту, що здійснюються під керівництвом кафедри фізичного виховання, а третю позицію займає така форма, як заняття з фізичного виховання, які передбачені як вибіркового компонента навчального плану.

Отже, традиційні підходи до побудови програм з фізичного виховання зі студентською молоддю в умовах ЗВО не призвели до відчутних результатів у стані здоров'я молодого покоління, не сприяли формуванню мотивації до регулярних занять руховою активністю. За результатами експертного дослідження визначено чинники підвищення ефективності фізичного виховання в сучасних умовах. Поряд з цим, за переконаннями експертів, слід модернізувати фізичне виховання з використанням можливостей варіативної частини змісту програми з фізичного виховання і вирішення питань планування, організації та контролю самостійної роботи, а також відмовитися від уніфікації та стандартизації при розробці програмного матеріалу, створення числа альтернативних видів занять, з урахуванням традицій, особливостей, матеріально-технічного та кадрового забезпечення ЗВО.

Перспективи подальших розвідок передбачають вивчення світового досвіду із залучення молоді до занять фізичними вправами з урахуванням їх інтересів, мотивації до регулярних занять руховою активністю, місцевих умов та традицій.

Список використаної літератури

1. Андрєєва О., Кенсицька І. Лімітуючі та стимулюючі чинники формування цінностей здорового способу життя студентів. *Молодіжний*

науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Луцьк, 2017. № 15. С. 31–35. **2. Андрєєва О.**, Катерина У. Аналіз мотивації студентів до позанавчальних форм організації занять з фізичного виховання. *Фізична активність, здоров'я і спорт*. 2014. № 4 (18). С. 18–27. **3. Темченко В. А.**, Ковтун Е. В., Мальцева Т. Н. Применение игровых видов спорта в спортивно-ориентированном физическом воспитании студентов. *Спортивные игры*. 2016. № 2. С. 54–57. **4. Темченко В. О.** Спортивно-орієнтоване фізичне виховання у вищих навчальних закладах із застосуванням інформаційних технологій: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення». Дніпропетровськ, 2015. 20 с. **5. Закон** України «Про фізичну культуру і спорт». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>. **6. Приходько В. В.** Болонський процес і майбутнє вузівського фізичного виховання. *Теорія і практика фізичного виховання*. 2004. № 2. С. 31–36. **7. Бойко В. Ф.** Сучасні підходи до модернізації навчально-виховного процесу з фізичного виховання в закладах вищої освіти. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт: журнал*; уклад. А. В. Цьось, А. І. Альошина. Луцьк, 2017. Вип. 27. С. 34–38. **8. Завидівська Н.**, Ополонець І. Шляхи оптимізації фізкультурно-спортивної діяльності студентів вищих навчальних закладів. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. праць*. 2010. №2 (10). С. 50–54. **9. Ткаченко П. П.** Модернізація системи фізичного виховання студентів на основі особистісно орієнтованого вибору рухової активності. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. Вип. 139. Чернігів: ЧНПУ, 2016. С. 183–186. URL: <https://cutt.ly/utT3M0W>. **10. Рекомендації** щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах. Лист МОН № 1/9-454 від 25 вересня 2015 року «Щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах». URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/4440> **11. Тимошенко В. В.**, Бобылева Я. В. Оптимизация процесса физического воспитания в высшем учебном заведении (ВУЗ) с использованием спортивно-ориентированных технологий. *Молодой ученый*. 2013. №12. С. 531–533. URL: <https://moluch.ru/archive/59/8338/> (дата обращения: 08.01.2018). **12. Футорний С. М.** Теоретико-методичні основи іновативних технологій формування здорового способу життя студентів в процесі фізичного виховання: автореф. дис. ... д-ра наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.02 / Нац. ун-т фіз. вих. і спорту України. Київ, 2015. 43 с.

References

1. Andrieieva, O. & Kensytska, I. (2017). Limituiuchi ta stymuliuiuchi chynnyky formuvannia tsinnosti zdorovoho sposobu zhyttia studentiv [Limiting and stimulating factors of formation of values of a healthy way of

life of students]. *Molodizhnyi naukovyi visnyk Skhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*, 15, 31-35 [in Ukrainian].

2. Andrieieva, O. & Kateryna, U. (2014). Analiz motyvatsii studentiv do pozanavchalnykh form orhanizatsii zaniat z fizychnoho vykhovannia [Analysis of students' motivation for extracurricular forms of organization of physical education classes]. *Fizychna aktyvnist, zdorov'ia i sport*, 4 (18), 18-27 [in Ukrainian].

3. Temchenko, V. A., Kovtun, E. V. & Maltseva, T. N. (2016). Prymenenye yhrovukh vydov sporta v sportyvno-oryentirovannom fizycheskom vospytanny studentov [The use of game sports in sports-oriented physical education of students]. *Sportyvnye yhry*, 2, 54-57 [in Ukrainian].

4. Temchenko, V. O. (2015). Sportyvno-oriientovane fizyчне vykhovannia u vyshchyykh navchalnykh zakladakh iz zastosuvanniam informatsiinykh tekhnolohii [Sports-oriented physical education in higher educational institutions with the use of information technology]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Dnipropetrovsk [in Russian].

5. Zakon Ukrainy «Pro fizychnu kulturu i sport» [Law of Ukraine «On Physical Culture and Sports»]. (2014). Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3808-12> [in Ukrainian].

6. Prykhodko, V. V. (2004). Bolonskyi protses i maibutnie vuzivskoho fizychnoho vykhovannia [Bologna process and the future of university physical education]. *Teoriia i praktyka fizychnoho vykhovannia*, 2, 31-36 [in Ukrainian].

7. Boiko, V. F. (2017). Suchasni pidkhody do modernizatsii navchalno-vykhovnoho protsesu z fizychnoho vykhovannia v zakladakh vyshchoi osvity [Modern approaches to the modernization of the educational process in physical education in higher education institutions]. *Molodizhnyi naukovyi visnyk Skhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Fizyčne vykhovannia i sport*, 27, 34-38 [in Ukrainian].

8. Zavydivska, N. & Opolonets, I. (2010). Shliakhy optymizatsii fizkulturno-sportyvnoi diialnosti studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv [Ways to optimize physical culture and sports activities of students of higher educational institutions]. *Fizyčne vykhovannia, sport i kultura zdorov'ia u suchasnomu suspilstvi: zbirnyk naukovykh prats*, 2 (10), 50-54 [in Ukrainian].

9. Tkachenko, P. P. (2016). Modernizatsiia systemy fizychnoho vykhovannia studentiv na osnovi osobystisno oriientovanoho vyboru rukhovoї aktyvnosti [Modernization of the system of physical education of students on the basis of personality-oriented choice of motor activity]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni T. H. Shevchenka*, 139, 183-186. Chernihiv: ChNPU. Retrieved from <https://cutt.ly/utT3M0W> [in Ukrainian].

10. Rekomendatsii shchodo orhanizatsii fizychnoho vykhovannia u vyshchyykh navchalnykh zakladakh. Lyst MON № 1/9-454 vid 25 veresnia 2015 roku «Shchodo orhanizatsii fizychnoho vykhovannia u vyshchyykh navchalnykh zakladakh» [Recommendations for the organization of physical education in higher education. Letter of the Ministry of Education and Science № 1/9-454 dated September 25, 2015 «On the organization of physical education in higher educational institutions»]. (2015). Retrieved from <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/4440> [in Ukrainian].

11. Tymoshenko, V. V. & Bobuleva, Ya. V. (2013). Optymyzatsiia protsesa

fyzycheskoho vospytanyia v vysshem uchebnom zavedenyy (VUZ) s yspolzovanyem sportyvno-oryentirovannukh tekhnolohyi [Optimization of the process of physical education in a higher educational institution (university) using sports-oriented technologies]. *Molodoi uchenyi*, 12, 531-533. Retrieved from <https://moluch.ru/archive/59/8338/> (data obrashcheniia: 08.01.2018) [in Russian]. 12. Futorny, S. M. (2015). Teoretyko-metodychni osnovy inovatsiinykh tekhnolohii formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia studentiv v protsesi fizychnoho vykhovannia [Theoretical and methodological foundations of innovative technologies for the formation of a healthy lifestyle of students in the process of physical education]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

Щербиніна М. Б., Глоба Т. А. Підходи щодо організації фізичного виховання у закладах вищої освіти

У статті розглядаються проблеми щодо організації фізичного виховання у закладах вищої освіти. Аналізуються підходи до підвищення ефективності процесу фізичного виховання студентської молоді закладів вищої освіти в сучасних умовах. Доведено актуальність і доцільність обраної проблеми дослідження.

Проведено експертне оцінювання за методом переваги (ранжування), у якості експертів були залучені 15 завідувачів кафедр фізичного виховання закладів вищої освіти різних регіонів України. У дослідженні взяло участь 15 осіб, серед яких 6 кандидатів та 9 докторів педагогічних наук та наук з фізичного виховання та спорту. Встановлено, що середньостатистичний стаж експертів склав 23,8 років. Розподіл учасників експертизи за стажем показав, що переважна більшість опитуваних, залучених до експерименту мала стаж роботи у закладах вищої освіти понад 20 років. Виявлено, що більшість експертів процес фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти вважають недостатньо ефективним. З метою забезпечення викладання фізичного виховання у вищих навчальних закладах на належному рівні розглядаються базові моделі для вирішення цього питання та різні форми їх поєднання. Аналіз отриманих результатів дозволив встановити, що всі учасників опитування сходяться у думці, згідно з якою пріоритетною формою залучення студентів до занять з фізичного виховання є обов'язкові заняття з фізичного виховання, які включені до навчального плану, проводяться за затвердженим розкладом відповідно до програми з фізичного виховання та передбачають форми контролю у вигляді заліку. З'ясована думка експертів щодо організації фізичного виховання у закладах вищої освіти. За результатами експертного дослідження визначено чинники підвищення ефективності фізичного виховання в сучасних умовах. Поряд з цим, за переконаннями експертів, слід модернізувати фізичне виховання з використанням можливостей варіативної частини змісту програми з фізичного виховання і вирішення питань планування, організації та контролю самостійної роботи, а також відмовитися від уніфікації та

стандартизації при розробці програмного матеріалу, створення числа альтернативних видів занять, з урахуванням традицій, особливостей, матеріально-технічного та кадрового забезпечення закладу вищої освіти.

Ключові слова: фізичне виховання, здоров'я, експерти, заняття, студент.

Щербинина М. Б., Глоба Т. А. Подходы к организации физического воспитания в высших учебных заведениях

В статье рассматриваются проблемы касательно организации физического воспитания в высших учебных заведениях. Анализируются подходы к повышению эффективности процесса физического воспитания студенческой молодежи высших учебных заведений в современных условиях. Доказана актуальность и целесообразность выбранной проблемы исследования.

Проведено экспертное оценивание по методу преимущества (ранжирование), в качестве экспертов были привлечены 15 заведующих кафедр физического воспитания высших учебных заведений разных регионов Украины. В исследовании приняло участие 15 человек, среди которых 6 кандидатов и 9 докторов педагогических наук и наук по физическому воспитанию и спорту. Установлено, что среднестатистический стаж экспертов составил 23,8 лет. Распределение участников экспертизы по стажу показал, что подавляющее большинство опрошенных, привлеченных к эксперименту имеют стаж работы в учреждениях высшего образования более 20 лет. Выявлено, что большинство экспертов процесс физического воспитания студентов в высших учебных заведениях считают недостаточно эффективным. С целью обеспечения преподавания физического воспитания в вузах на должном уровне рассматриваются базовые модели для решения этого вопроса и различные формы их сочетания. Анализ полученных результатов позволил установить, что все участники опроса сходятся во мнении, согласно которому приоритетной формой привлечения студентов к занятиям по физическому воспитанию считаются обязательны занятия по физическому воспитанию, которые включены в учебный план, проводятся по утвержденному расписанию в соответствии с программой по физическому воспитанию и предусматривают форму контроля в виде зачета. Выяснено мнение экспертов касательно организации физического воспитания в высших учебных заведениях. По результатам экспертного исследования определены факторы повышения эффективности физического воспитания в современных условиях. Наряду с этим, по убеждениям экспертов, следует модернизировать физическое воспитание с использованием возможностей вариативной части содержания программы по физическому воспитанию и решение вопросов планирования, организации и контроля самостоятельной работы, а также отказаться от унификации и стандартизации при разработке программного материала, создание числа альтернативных видов занятий с учетом

традицій, особностей, матеріально-технічного і кадрового забезпечення університету вищої освіти.

Ключевые слова: фізичне виховання, здоров'я, експерти, заняття, студент.

Shcherbynina M., Globa T. Approaches to the Organization of Physical Education in Institutions of Higher Education

The article discusses the problems regarding the organization of physical education in higher educational institutions. The approaches to increase the efficiency of the process of physical education of students of higher educational institutions in modern conditions are analyzed. The relevance and feasibility of the selected research problem is proved.

Expert assessment was carried out according to the advantage method (ranking), 15 heads of physical education departments of higher educational institutions from different regions of Ukraine were involved as experts. The study involved 15 people, including 6 candidates and 9 doctors of pedagogical sciences and sciences in physical education and sports. It was established that the average experience of experts was 23.8 years. The distribution of the examination participants by experience showed that the vast majority of respondents involved in the experiment have worked in higher education institutions for more than 20 years. It was revealed that most experts consider the process of physical education of students in higher educational institutions to be insufficiently effective. In order to ensure the teaching of physical education in universities, the basic models for solving this issue and various forms of their combination are considered at the appropriate level. An analysis of the results revealed that all survey participants agree that physical education classes, which are included in the curriculum, are considered to be the priority form of attracting students to physical education classes, are conducted according to the approved schedule in accordance with the physical education program and provide a form of control in the form of a set-off. The opinion of experts regarding the organization of physical education in higher education has been clarified. Based on the results of an expert study, factors to increase the effectiveness of physical education in modern conditions are determined. Along with this, according to experts, physical education should be modernized using the possibilities of the variable part of the content of the physical education program and the issues of planning, organizing and monitoring independent work, as well as abandoning unification and standardization in the development of program material, creating a number of alternative types of classes taking into account traditions, features, material and technical and staffing of higher education institutions.

Key words: physical education, health, experts, employment, student.

Стаття надійшла до редакції 03.01.2020 р.

Прийнято до друку 27.01.2020 р.

Рецензент – д. п. н., доц. Бабич В. І.